

Asia: VN/20721/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausuttavaa palkansaajan työssäoloehdon pidentämistä koskevasta muutoksesta? (TTL 5 luku)

Teme vastustaa muutosta. Hallituksen esityksessä arvioidaan, että työssäoloehdon pidentämisen vaikutuksena on todennäköisesti osa-aikaisessa ja keikkatyössä se, että työssäoloehto ei kerry tai ansiopäivärahan taso tippuu merkittävästi. Nämä muutokset kohdistuvat kohtuuttomalla tavalla luoville aloille, joilla tehdään paljon osa-aikaista ja keikkatyötä.

Lausuttavaa palkansaajan työssäoloehdon kertymistä koskevista muutoksista? (TTL 5 luku ja asetusmuutokset)

Teme vastustaa muutosta ehdotetussa muodossa. Hallituksen esityksessä arvioidaan, että euroistamisen vaikutuksena on todennäköisesti osa-aikaisessa ja keikkatyössä se, että työssäoloehto ei kerry tai ansiopäivärahan taso tippuu merkittävästi. Nämä muutokset kohdistuvat kohtuuttomalla tavalla luoville aloille, joilla tehdään paljon osa-aikaista ja keikkatyötä.

Lausuttavaa ansiopäivärahan perusteena olevan palkan määrittelystä? (TTL 6 luku ja asetusmuutokset)

Teme arvioi, että puolien kuukausien tulojen huomioon ottaminen luo uudenlaisen kannustinloukun. Hallituksen esityksessä esitetään puolikkaiden kuukausien tulojen huomioimista koko kuukauden tulona. Tämä vaikuttaa päivärahan tasoon alentavasti eikä puolikkaan kuukauden tuloajalla kannata näin ottaa työtä vastaan. Lopputuloksena voi olla negatiivinen työllisyysvaikutus käyttäytymisvaikutusten kautta.

Lausuttavaa TTL 5 ja 6 luvun muutosten vaikutuksesta työttömyysetuuden maksamisen työvoimapolitiittisiin edellytyksiin? (TTL 2 ja 2 a luku sekä 14 luvun 1 c §)

Ei lausuttavaa.

Lausuttavaa työttömyysetuuden sovittelun suojaosasta luopumisesta? (TTL 4 luku)

Teme vastustaa muutosta. Hallituksen esityksessä arvioitu kannustinvaikutus koskien suojaosan poistoa ei koske taide- ja kulttuurialan työntekijöitä. Osa-aikatyöstä on mahdotonta siirtää koko-aikatyöhön, jos koko-aikatyötä ei ole tarjolla. Temen edustamilla aloilla esimerkiksi suurin osa

tanssinopettajista tekee osa-aikaista työtä, eikä kokoaikatyötä ole usein tarjolla. Hallituksen esityksessäkin todetaan, että suojaosasta luopuminen vaikuttaa erityisesti heihin, jotka työskentelevät aloilla, joissa työ on tyypillisesti osa-aikaista tai keikkaluonteista, ja joissa toimeentuloa täydennetään sovitellulla työttömyysetuudella. Tämäkin muutos kohdistuu kohtuuttomalla tavalla luoville aloille.

Lausuttavaa lapsikorotusten poistamisesta? (TTL 6 ja 7 luku)

Teme vastustaa muutosta. Ehdotettu muutos lisää lapsiperheköyhyyttä.

Lausuttavaa omavastuuajan pidentämisestä? (TTL 5 ja 7 luku)

Teme vastustaa muutosta. Työllisyysvaikutusten arviointi liittyen omavastuuajan pidentämiseen ei Temen arvion mukaan koske taide- ja kulttuurialoja, koska aloilla pätkätyö on yleinen työntekomuoto. Lisäys taloudellisiin kannustimiin etsiä uusi työpaikka heti edellisen työsuhteen loppumisen jälkeen ei koske työntekijöitä, joiden työsuhteet ovat pääsääntöisesti määräaikaista ja jotka joka tapauksessa etsivät uutta työtä työsuhteen voimassa ollessakin. Tämäkin muutos kuitenkin heikentää luovien alojen työntekijöiden toimeentuloa.

Lausuttavaa esityksen taloudellisista ja kansalaisvaikutuksista (ml. vaikutukset julkiseen talouteen, työllisyyteen ja kuntiin)?

Ei lausuttavaa.

Lausuttavaa muista vaikutuksista (ml. vaikutukset viranomaisiin ja yrityksiin)? TE-hallinnon henkilöstöä edustavaa tahoa pyydetään arvioimaan vaikutuksia TE-hallinnon henkilöstöön ja sen tehtäviin, erityisesti TTL 14 luku 1 c §:n osalta.

Ei lausuttavaa.

Lausuttavaa siitä miten muutosten vaikutuksia voitaisiin seurata ja arvioida jälkikäteen?

Temen näkemys on, että vaikutusarviointi olisi tullut tehdä etukäteisesti.

Lausuttavaa voimaantulosta ja siirtymäsäännöksestä?

Teme kritisoi, että näin laajoja ja yhtäaikaista muutoksia ajetaan tarpeettoman nopealla aikataululla työttömyysturvainsäädäntöön. Esitetyt muutokset tarvitsisivat tarkempaa vaikutusarviointia ja vähintäänkin pidempiä siirtymäaikoja. Pelkona on myös, että ehdotettu voimaantuloaikataulu on kassoille liian nopea, eikä muutoksia saada implementoitua käsittelyjärjestelmiin tarpeeksi ajoissa. Tämä voi aiheuttaa ruuhkaa käsittelyssä ja samalla kohtuutonta haittaa yksittäisille hakijoille.

Muuta lausuttavaa esityksestä?

Lomakorvausten jaksotus kohdistuu erityisesti pätkätyötä tekeviin, koska he eivät pysty pitämään vuosilomaa työuran aikana. Tämä on yleistä Temen edustamilla aloilla, kuten elokuva- ja tv-tuotannoissa. Muutos asettaisi kokoaikatyötä ja pätkätyötä tekevät eriarvoiseen asemaan, joten Teme vastustaa esitettyä muutosta.

Esitetyt muutokset vaikuttavat rajuimmin niihin, joilla ei ole kokoaikaista työtä, eli sellaisiin työntekijöihin, joille on tarjolla satunnaista ja sirpalemaista työtä, kuten pätkä- ja keikkatöitä tekevät, nollatuntisopimuksilla työskentelevät ja osa-aikaiset työntekijät. Esityksen perusteella on arvioitavissa, että heidän työttömyyskorvauksensa pieneneisi tai pääsy ansiopäivärahalle estyisi kokonaan työssäoloehdon pidentymisen ja euroistamisen vuoksi.

Teme on erittäin huolissaan määräaikaisissa ja osa-aikaisissa työsuhteissa työskentelevien asemasta ansiopäivärahaa koskevissa muutoksissa, sillä luovilla aloilla heitä on paljon. Esittävän taiteen, elokuva- ja tv-tuotantojen sekä tapahtumatuotannon parissa keikkailevia on noin puolet Temen jäsenistä. Esimerkiksi temeläisistä ohjaajista ja tanssitaiteilijoista 80–90 % on freelancereita eli lyhyissä määräaikaisissa työsuhteissa työskenteleviä. Muutokset kohdistuvat Temen jäseniin kohtuuttomalla tavalla.

Kulttuuri- ja taidealalla tehdään paljon projektiluontoisia pätkätöitä. Lyhyet työttömyysjaksot kuuluvat alan luonteeseen jopa siinä määrin, ettei työttömyydestä ole edes mielekästä puhua. Monilla niin sanotut työttömyysjaksot täyttyvät uusien projektien suunnittelusta ja apurahahakemusten täyttämisestä, mikä on toimeentulon kannalta välttämätöntä. Sen vuoksi leikkauksilla tavoiteltava kannustinvaikutus työttömille mennä töihin ei päde kulttuuri- ja taidealalla lainkaan. Leikkaaminen ei myöskään luo uusia työpaikkoja kulttuuri- ja taidealalle.

Huovila Karoliina
Teatteri- ja mediatyöntekijöiden liitto Teme ry

Lainema Ava
Teatteri- ja mediatyöntekijöiden liitto ry